

Dlaczego dzieci zdolne są dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych?

Aby odpowiedzieć na to pytanie najpierw trzeba się zastanowić, jakie jest powszechne rozumienie pojęcia „dziecko zdolne”. Istnieje wiele stereotypów dotyczących dzieci zdolnych.

Oto niektóre z nich:

- Dziecko zdolne dobrze się uczy.
- Dziecko zdolne jest grzeczne.
- Dziecko zdolne nie sprawia problemów.
- Dla rodziców dziecko zdolne to takie, z którym nie ma problemów.
- Dziecko zdolne osiąga spektakularne sukcesy w jakiejś dziedzinie.

Wszystkie powyższe twierdzenia mogą, ale nie muszą być prawdą w przypadku dziecka zdolnego.

Sylwetka dziecka zdolnego

Pod względem intelektualnym dziecko zdolne najczęściej ma następujące cechy:

- × „Szybko zapamiętuje;
- × Jest ciekawe świata i ludzi, ma dar bystrej obserwacji otoczenia;
- × Jest dociekliwe, zadaje dużo pytań;
- × Ma szeroki wachlarz zainteresowań, dużo wiadomości pozaszkolnych, czasami ukierunkowane uzdolnienia i pasje;
- × Zadania umysłowe wykonuje z przyjemnością, umie skupić uwagę, przez dłuższy czas na tym, co je interesuje;
- × Ma bogatą, wyobraźnię, ciekawe oryginalne pomysły, ma potrzebę wyrażania swoich wrażeń, myśli i emocji w różnej formie, np. w muzyce, tańcu, plastyce, w słowie lub piśmie;
- × Prezentuje niezależną postawę, broni swoich poglądów i pomysłów;
- × Szybko nudzi się wykonywaniem czynności rutynowych;
- × Ma poczucie humoru.

Powyższe cechy bez wątpienia są zaletami we współczesnym świecie, jednak zastanówmy się, czy dziecko przejawiające takie cechy to uczeń „bezproblemowy”? Często nie, dlatego też bardzo często te dzieci nie są identyfikowane przez nauczycieli i rodziców jako dzieci zdolne, tylko jako sprawiające problemy wychowawcze.

Jakie są najczęstsze trudności dziecka zdolnego?

- × Dzieci zdolne nie zawsze mają dobre oceny w szkole, wśród dzieci bardzo zdolnych tylko ok. 30% osiąga bardzo dobre wyniki w nauce, pozostali osiągnęli wyniki średnie i niskie. Dzieje się tak, ponieważ często nie są to dzieci nauczone systematycznej pracy, do pewnego momentu odnoszą sukcesy edukacyjne nie wkładając w to wysiłku, często też ich rozwój przebiega w sposób nieharmonijny, występują trudności typu dyslektycznego, zdarza się brak koncentracji na lekcjach, które wydają się im nudne.
- × Często są to uczniowie „trudni” – zadają nieoczekiwane pytania, zagłębiają się w interesujące ich problemy zaburzając tym tok lekcji albo wprawiając niektórych nauczycieli w zakłopotanie.
- × Są nieśmiałe, zagubione, mają trudności w przekazywaniu swojej wiedzy, może być to związane z tym, że czują się inne, mają inne zainteresowania niż rówieśnicy, trudno im znaleźć przyjaciela, który będzie podzielał ich zainteresowania i będzie dla nich partnerem w rozwoju.
- × Są nadmiernie aktywne, wymagają uwagi i wsparcia, to z kolei wynikać może z dużej ciekawości poznawczej i zapotrzebowania na stymulację – dostarczania sobie nowych bodźców zarówno intelektualnych, jak i fizycznych i emocjonalnych.
- × Często przejawiają chwiejność emocjonalną; są nieśmiałe lub nadpobudliwe psychoruchowo, wykazują zachowania agresywne bądź lekowe, to także może być wynikiem dysharmonii rozwojowych – rozwój emocjonalny „nie nadąża” za szybkim rozwojem intelektualnym.
- × Nie zawsze są właściwie rozumiane i odbierane przez środowisko, bywają też zrozumieli – okazują lekceważenie rodzicom i nauczycielom. Bywają egocentryczne i skoncentrowane na sobie.
- × Mają też trudności w przystosowaniu się do grupy i ze współpracą – przejawiają chęć ciągłego imponowania, postawę rywalizacyjną.
- × Często rówieśnicy widzą swojego zdolnego kolegę jako zrozumiatego, egoistycznego, faworyzowanego przez nauczycieli ucznia.

Powyższe problemy wynikają z trudności w emocjonalno – społecznej sferze życia.

Jakie są potrzeby dziecka zdolnego?

Z powyższego spisu trudności, na pewno nie skończonego, wynikają specjalne potrzeby dzieci zdolnych. Każde dziecko wymaga indywidualnego podejścia i analizy rozwoju w poszczególnych strefach: intelektualno – poznawczej, społecznej i emocjonalnej i u każdego rozkład tych potrzeb będzie inny.

Są jednak pewne ogólne wskazania związane ze wspieraniem dzieci zdolnych w rozwoju.

- Ważne są wszelkie działania mające na celu zharmonizowanie rozwoju dziecka – jest bardzo ważne aby rozwój społeczny i emocjonalny dziecka dorównywał poziomowi rozwoju intelektualno – poznawczego. Istotne jest więc stwarzanie dziecku możliwości treningu

społecznego – przebywania wśród rówieśników, radzenia sobie z trudnościami w tym zakresie.

- Współcześnie bardzo duże znaczenie przywiązuje się do rozwijania umiejętności twórczego myślenia. Istnieją nawet badania, które mówią, że za sukces w życiu najbardziej odpowiada ta właśnie kompetencja, dlatego warto u dzieci taki rodzaj myślenia rozwijać. Jest to temat bardzo szeroki i na większości zajęć dla dzieci zdolnych głównie rozwija się właśnie tę umiejętność.
  - Istotne jest wyrobienie w dziecku nawyku systematycznej pracy już od początku edukacji szkolnej. Dlatego dobrze jest rozwijać zainteresowania pozaszkolne dziecka, które wskażą mu korzyści płynące z regularnych ćwiczeń – mogą to być różne formy sportu, gra na instrumentach, modelarstwo, szachy, zajęcia plastyczne i inne działania, których istotą jest systematyczny wysiłek. Bardzo ważne jest aby działalność ta przynosiła dziecku radość, nie zmuszajmy go do tego co my uważamy, że jest dla niego dobre.
-

Niezwykle istotne jest umożliwienie dziecku zaspokajania jego ciekawości poznawczej – rodzice i nauczyciele powinni być towarzyszami dziecka w odkrywaniu świata, pokazując gdzie szukać informacji na interesujące tematy, sami je z dzieckiem zgłębiają, na miarę jego możliwości i potrzeb, rozbudzają też zainteresowania poprzez własny przykład, własne pasje i umożliwiają dziecku poszukiwania.

Co może dla niego zrobić szkoła i nauczyciele?

Szkoła ma różnorodne narzędzia w zależności od zakresu uzdolnień dziecka. Najważniejsza jest identyfikacja tych dzieci, łatwiej jest wtedy dobrać działania potrzebne temu konkretnemu dziecku, wśród nich mogą być:

- zajęcia twórczego myślenia,
  - zajęcia rozwijające kompetencje społeczno – emocjonalne,
  - kółka zainteresowań,
  - indywidualny tok nauki z wybranego przedmiotu,
  - umożliwienie brania udziału i przygotowywanie uczniów do udziału w konkursach szkolnych i międzyszkolnych,
  - umożliwienie uczniom działalności samorządowej – organizowanie imprez, pokazów przedstawień, wydawanie gazetek i inne działania organizowane przez uczniów przy niewielkim wsparciu dorosłych.
-

Co mogą dla niego zrobić rodzice?

- Umożliwić mu jak najszersze kontakty społeczne, nie chronić przed trudnymi sytuacjami, tylko wspierać i pomagać rozwiązywać konflikty i nieporozumienia.
  - Zapewnić szeroki wachlarz możliwości, jeśli chodzi o rozwijanie zainteresowań, pozwólmy dzieciom eksperymentować, jak chce niech pochodzi 2 miesiące na rzeźbę, 3 miesiące na judo a jak mu się znudzi to niech idzie na szachy. Żeby znaleźć swoją pasję trzeba czasami wielu rzeczy spróbować. Niech dziecko decyduje, rodzice mogą tylko zachęcać.
  - Rozumieć. Rodzice powinni akceptować swoje dzieci i wiedzieć skąd biorą się ich trudności i wspierać je w ich przewyciężaniu.
-

- Zaspokajać jego potrzeby emocjonalne i uczyć bycia z ludźmi, korygować egoizm, agresję, udzielać wsparcia psychicznego w chwilach niepowodzeń i uczyć radzenia sobie z porażką.
  - Poświęcać czasu na rozmowy, wspólne zabawy, spacer, hobby.
  - Dostrzegać prace i pomysły dziecka.
  - Wyrażać akceptację bądź **konstruktywną** krytykę.
  - Zachęcać do pracy twórczej.
-

Dlaczego ważne jest wspieranie dziecka zdolnego? Przecież i tak sobie „poradzi”.

Otóż wcale nie jest to takie oczywiste. Dziecko zdolne, nie rozpoznane w porę i nie otoczone właściwą opieką, i wsparciem ze strony domu i szkoły, nie wykorzysta w pełni wrodzonych predyspozycji, często towarzyszy mu „syndrom nieadekwatnych osiągnięć” oraz wynikające z nieprawidłowego rozwoju emocjonalno – społecznego trudności wychowawcze